

ВИМОГИ
до харчових продуктів та харчових інгредієнтів, що піддаються дії
іонізуючого випромінювання

I. Загальні положення

1. Ці Вимоги встановлюють заходи та особливості виробництва, обігу та використання харчових продуктів та харчових інгредієнтів (далі – харчові продукти), що піддаються дії іонізуючого випромінювання.

2. Ці Вимоги не поширюються на:

1) харчові продукти, що піддаються дії іонізуючого випромінювання, що утворюється за допомогою вимірювальних або контрольних приладів, за умови, що поглинута доза не перевищує 0,01 Гр для контрольних приладів, які використовують нейтрони, та 0,5 Гр в інших випадках, при максимальному рівні енергії випромінювання 10 МеВ у випадку рентгенівських променів, 14 МеВ у разі нейтронів та 5 МеВ в інших випадках;

2) опромінення харчових продуктів, що виробляються для пацієнтів, які потребують спеціальних дієт та знаходяться під медичним наглядом.

3. У цих Вимогах терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти та корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя

тварин», «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» та інших нормативно правових актах у сфері безпеки та якості харчових продуктів.

4. Харчові продукти, що піддаються дії іонізуючого випромінювання, не можуть використовуватись та вводитись в обіг, якщо вони не відповідають цим Вимогам.

5. Опромінення харчових продуктів може бути дозволено у випадку, якщо:

- наявна технологічна потреба;
- таке опромінення не несе небезпеки для здоров'я споживачів та проводиться за умови введення безпечної практичної діяльності;
- результат опромінення є корисним для споживача;
- таке опромінення не використовується як заміна гігієнічних вимог та/або належної виробничої або сільськогосподарської практики.

6. Опромінення харчових продуктів іонізуючим випромінюванням можна використовувати лише для:

- знищення патогенних організмів з метою забезпечення безпеки харчових продуктів;
- зменшення псування харчових продуктів шляхом уповільнення або припинення процесів гниття та знищення мікроорганізмів, що викликають псування;
- зменшення втрат харчових продуктів через передчасне дозрівання та/або проростання;
- очищення харчових продуктів від мікроорганізмів, шкідливих для рослин та/або рослинних продуктів.

7. На момент обробки харчові продукти повинні бути безпечними та перебувати у належному та непошкодженому стані.

8. Опромінення може здійснюватися лише за допомогою джерел іонізуючого випромінювання визначених додатком 1 до цих Вимог.

9. Загальна середня поглинена доза опромінення повинна розраховуватися відповідно до процедури дозиметрії згідно з додатком 2 до

цих Вимог.

10. Перелік харчових продуктів, які можуть бути оброблені іонізуючим опроміненням та максимально дозволені дози опромінення наведено у додатку 3 до цих Вимог.

II. Особливості маркування харчових продуктів, що піддавались дії іонізуючого випромінювання

1. Опромінення для харчових продуктів може вводиться частковими дозами, при цьому повинна бути дотримана максимальна загальна середня доза поглинутої радіації, що наведена в додатку 3 до цих Вимог.

Обробка іонізуючим випромінюванням не може застосовуватися в поєднанні з будь-якою хімічною обробкою, що має ту саму мету, що і обробка іонізуючим випромінюванням.

2. Маркування харчових продуктів, що піддалися іонізуючому випромінюванню повинно здійснюватися відповідно до вимог Закону України «Про інформацію щодо харчових продуктів для споживачів».

Додатково при маркуванні харчових продуктів, що піддавались дії іонізуючого випромінювання необхідно врахувати:

1) при введенні в обіг та реалізації харчових продуктів та харчових інгредієнтів, призначених для кінцевих споживачів та закладів громадського харчування:

якщо харчові продукти реалізуються у вигляді одиничних упаковок, на етикетці, повинні бути зазначені слова «опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням».

У випадку якщо харчові продукти реалізуються оптом, слова «опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням» повинні бути зазначені разом із найменуванням товару на дисплеї чи повідомленні над/або поруч із контейнером, у який розміщено такі харчові продукти;

якщо опромінений харчовий продукт використовується в якості інгредієнта слова «опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням» зазначаються поруч з цим харчовим продуктом у списку інгредієнтів.

У випадку якщо харчові продукти в яких у якості інгредієнта використовується опромінений харчовий продукт реалізується оптом, слова

«опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням» повинні бути зазначені разом із найменуванням товару на дисплеї чи повідомленні над/або поруч із контейнером, у який розміщено такі харчові продукти;

слова «опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням» застосовуються також для позначення опромінених харчових продуктів, що використовуються як інгредієнт у складних інгредієнта харчових продуктів, навіть якщо вони становлять менше 25% готового продукту;

2) при введенні в обіг харчових продуктів та харчових інгредієнтів, не призначених для кінцевих споживачів та закладів громадського харчування:

терміни «опромінені» або «оброблені іонізуючим випромінюванням», повинні використовуватися для позначення як продуктів харчування, так і інгредієнтів, що містяться в неопроміненому продукті;

зазначається ідентифікаційний номер та адреса об'єкта, який здійснив опромінення харчового продукту або його інвентаризаційний номер передбачений пунктом 1 розділу III цих Вимог.

3. Інформація про те, що харчовий продукт було оброблено іонізуючим випромінюванням, зазначається у документах, що його супроводжують.

4. Матеріали, що призначені для фасування харчових продуктів, що були опромінені, повинні відповідати вимогам законодавства про безпеку та якість харчових продуктів.

Матеріали, що використовуються для фасування харчових продуктів, що були опромінені, повинні бути призначені для фасування таких харчових продуктів і відповідати вимогам законодавства про безпеку та якість харчових продуктів.

III. Особливості діяльності операторів ринку, які здійснюють опромінення харчових продуктів

1. Оператори ринку харчових продуктів (далі – оператори ринку) можуть застосовувати обробку харчових продуктів іонізуючим випромінюванням на потужностях з виробництва харчових продуктів, що пройшли державну реєстрацію, на підставі ліцензії на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії (далі – Ліцензія) .

2. Ліцензування операторів ринку, які здійснюють опромінення

харчових продуктів, здійснюється відповідно до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії».

3. Оператори ринку, які піддають харчові продукти іонізуючому випромінюванню повинні відповідати наступним вимогам:

1) потужності з виробництва харчових продуктів на яких здійснюється опромінення харчових продуктів відповідають гігієнічним вимогам щодо поводження з харчовими продуктами, а також вимогам законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя щодо забезпечення радіаційної безпеки;

2) забезпечено контроль за процесом опромінення харчових продуктів іонізуючим випромінюванням шляхом ведення облікових записів відповідно до пункту 4 цього розділу, а також проведення дозиметрії відповідно до додатку 3 до цих Вимог;

3) оператор ринку, який проводить опромінення харчових продуктів, призначив особу відповідальну за дотримання цих Вимог.

4. Оператори ринку, які піддають харчові продукти іонізуючому випромінюванню, повинні для кожного застосованого джерела іонізуючого випромінювання вести облікові записи, щодо кожної партії харчових продуктів, що піддавалася іонізуючому випромінюванню із зазначенням:

1) походження та кількості харчових продуктів, що піддавались іонізуючому опроміненню;

2) номер партії;

3) замовника харчових продуктів, що піддавались іонізуючому опроміненню;

4) одержувача харчових продуктів, що піддавались іонізуючому опроміненню;

5) дати опромінення харчових продуктів;

6) пакувальних матеріалів, що були використані під час дії іонізуючого опромінення;

7) даних для контролю процесу опромінення відповідно до додатку 3 до цих Вимог, проведених дозиметричних перевірок та отриманих результатів, зокрема щодо нижньої та верхньої дози, поглиненої дози та тип іонізуючого випромінювання;

8) даних вимірювання початкової дози для валідації згідно з додатком 3 до цих Вимог.

5. Облікові записи зазначені в пункті 4 цього розділу, повинні зберігатися оператором ринку протягом п'яти років.

6. Державна інспекція ядерного регулювання України інформує Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів продуктів про:

операторів ринку, що отримали Ліцензію з метою опромінення харчових продуктів;

інвентаризаційні номери джерел іонізуючого випромінювання, що використовуються оператором ринку для опромінення харчових продуктів;

проведення заходів державного нагляду (контролю) суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, які є операторами ринку та здійснюють опромінення харчових продуктів;

внесення змін, переоформлення, зупинення дії та анулювання Ліцензій, виданих операторам ринку, які здійснюють опромінення харчових продуктів.

7. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів щорічно готує звіт та не пізніше 1 червня року, наступного за звітним, публікує його на офіційному вебсайті відомства, який містить інформацію щодо:

1) операторів ринку які здійснюють опромінення харчових продуктів із зазначенням адреси;

2) результатів проведених заходів державного нагляду (контролю) операторів ринку, які здійснюють опромінення харчових продуктів, зі зазначенням інформації щодо категорій та кількості продуктів, що обробляються, а також доз опромінення;

3) результатів проведення заходів державного нагляду (контролю) на етапі реалізації харчових продуктів.

8. Харчові продукти, що піддавались іонізуючому випромінюванню, можна імпортувати з третіх країн, якщо:

1) таке опромінення відповідає цим Вимогам;

2) імпортовані харчові продукти супроводжуються документами із зазначенням назви та адреси оператора ринку, який здійснював опромінення харчових продуктів іонізуючим випромінюванням та інформацією зазначеною у пункті 4 цього розділу;

3) опромінення харчових продуктів іонізуючим випромінюванням було здійснено на об'єкті, затверженому Європейським Союзом та внесеному до списку, затверженого Європейською Комісією відповідно до процедури, передбаченої статтею 12 Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1999/2/ЄС від 22 лютого 1999 року щодо наближення законодавства держав-членів стосовно харчових продуктів та харчових інгредієнтів, що піддаються іонізуючому опроміненню.

**В.о. Генерального директора
Директорату громадського здоров'я
та профілактики захворюваності**

Олексій ДАНИЛЕНКО